

Mälestusteraamat professor Heinart Sillastult

Väino Sinisalu – Eesti Arsti meditsiinitoimetaja

Heinart Sillastu. Noote minu heliredelilt. Eleegiast kreedoni. Toimetaja Arvo Tikk. Tartu: Greif; 2019, 151 lk.

Käesoleva aasta algul pidas teenekas Eesti arstiteadlane professor Heinart Sillastu oma üheksakümnendat sünnipäeva. Septembrikuus ilmus temalt uus mälestusteraamat! Lugejale meenutuseks, et see on austatud professorilt järjekorras kuues raamat, milles ta on nii eesti, soome, inglise kui ka vene keeles kirja pannud meenutusi oma tegevusest ning kolleegidest, kellega on elu ja töö teda kokku viinud. Olgu need teosed siinkohal loetletud ilmumise järjekorras: „Koostööaastad“ (2005); „Yhteistyön vuodet“ (2007, soome keeles); „Through rose-coloured glasses“ (2009, inglise keeles); „Tuberkuloos Eestis“ (2011) ning „Sotrudnitšstvo s Rossijej v mojej žizni“ (2014, vene keeles).

Värskest ilmunud raamatu esimeses peatükis „Avamäng“ on autor kirjeldanud oma lapsepõlve, noorusaega, õpinguid Tartu Ülikooli arstiteaduskonnas ja järgnenud perioodi teadlasena ja õppejõuna ning rahvusvahelist koostööd tuberkuloositorje alal. Juba üliõpilasena huvitus ta tuberkuloosiga seonduvast ja sel teemal valmis tal auhinnatöö. Arstiteaduskonna lõpetas H. Sillastu 1954. aastal ja 1959. aastal valmis tal kandidaadiväitekirja verevalkude uurimisest erinevate tuberkuloosi ravimeetodite korral. Oma doktoritöös uuris ta türeoidhormoonide osa tuberkuloosi patogeneesis. Töö eksperimentaalne osa valmis tal Nõukogude Liidu Tuberkuloosi Keskinstituudis ning Helsingi Ülikoolis. Doktoritöö

kraadi sai ta 1974. aastal. Aastast 1958 on H. Sillastu elu ja töö olnud seotud Tartu Ülikooli arstiteaduskonnaga, algul assistendina, seejärel dotsendina ja 1976. aastast professorina.

Heinart Sillastu on aktiivselt osalenud tuberkuloositorje rahvusvahelises koostöös. Raamatus on ta meenutanud, kuidas 1982. aastal sai temast Nõukogude Liidu esindaja rahvusvahelise tuberkuloosi vastu võitlemise liidu (*International Union Against Tuberculosis, IUAT*) Euroopa esinduses. Tihedad koostöösidemed olid tal ka Soome kolleegidega.

Raamatu teises peatükis „Noote tuberkuloosist“ on autor vaadelnud tuberkuloosi haigestumise dünaamikat eelkõige Eestis. Vaatamata suurtele edusammudele tuberkuloositorje vallas on see haigus endiselt veel elujõuline ja ähvardav. Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) andmeil on tuberkuloos endiselt 10 sagedasema surmapõhjuse seas

maailmas. Omaaegses Eesti NSVs rakendusid üleliidulised tuberkuloositorje meetmed ning aasta-aastalt haigestumus vähenes. Edusammude eest tuberkuloositorjes Eestis sai tööühm, kuhu kuulus ka H. Sillastu, Eesti NSV riikliku preemia. Autor on kirjeldanud, kuidas Eesti iseseisvumise taastamisel ja senise meditsiinisüsteemi lagunemisel tuberkuloosi haigestumine Eestis jällegi suurenes, kuid 2001. aastast on tuberkuloosihaiigestumus olnud pidevas vähenemises. Rakendati otseselt kontrollitava tuberkuloosiravi süsteem, mis osutus väga efektiivseks.

Peatükis „Teekaaslased“ on autor tutvustanud 26 kolleegi, kellega ta on oma pikaajase tegevusperioodi jooksul lähemalt kokku puutunud tööalaselt, keda ta on usaldanud, kellest osa on saanud sõpradeks ning osa ka perekondlikult lähedaseks. Oma teekaaslasi on ta raamatus esitlenud perekonnanime alusel tähestiku järjekorras. Selles peatükis on ka rohkesti fotosid. Siin on kirjeldanud ta oma kokkupuuteid kolleegidega Eestist, Soomest, Venemaalt, Ühendkuningriigist, Kanadast, Austriast, Argentiinast ja mujalt maailmas.

Oma järjekordse raamatuga, nagu ka teiste eelnevatega, on Heinart Sillastu jäädvustanud osa meie meditsiiniajaloo. H. Sillastu on säilitanud aga ise kriitikameele, alustades oma uut raamatut inglise ajaloolase C. V. Wedgwoodi sõnadega: „Ajalugu elatakse aja voolus, kirja pannakse aga tagantjärele. Nii teame juba enne loo alustamist ette selle lõppu ega suuda kunagi tabada kogu tervikut, millest kõik tegelikult alguse sai“.